

Journal of Recreation and Tourism Research

Journal home page: www.jrtr.org

ISSN:2148-5321

DOI: 10.31771/jrtr.2019.25

PAYDAŞLAR AÇISINDAN HAVA SPORLARI ARACILIĞI İLE SÜRDÜRÜLEBİLİR DESTİNASYON GELİŞTİRME: UŞAK DESTİNASYONU ÖRNEĞİ¹

Tuba ŞAHİN ÖREN^a

Nedim YÜZBAŞIOĞLU^b

^a Uşak Üniversitesi, Banaz Meslek Yüksekokulu, Uşak, Türkiye (tuba.sahin@usak.edu.tr)

^b Akdeniz Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Antalya, Türkiye (nedimy@akdeniz.edu.tr)

ARTICLE HISTORY

Received:

28.07.2019

Accepted:

03.09.2019

Anahtar Kelimeler:

Sürdürülebilir destinasyon geliştirme
Sürdürülebilir destinasyon pazarlama
Hava sporları turizmi
Destinasyon paydaşları
Uşak/Türkiye

Keywords:

Sustainable destination development
Sustainable destination marketing
Air sports tourism
Destination stakeholders
Uşak/Türkiye

Article Type: *Research Paper*

ÖZ

Çalışmada, hava sporları aracılığıyla sürdürülebilir destinasyon geliştirilirken ve pazarlama kararları alınırken dikkatle değerlendirilmesi gereken konuların belirlenmesi amaçlanmaktadır. Bu bağlamda, destinasyon yönetiminde önemli aktörler olarak kabul edilen merkezi/yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları ve işletmelerin görüşlerinin değerlendirilmesi önem kazanmaktadır. Nitel araştırma yöntemleri kullanılarak desenlenen çalışmanın evrenini hava spor uzmanları oluşturmaktadır. Örneklem yöntemi olarak maksimum çeşitlilik stratejisi belirlenmiştir. Veriler, mülakat tekniği kullanılarak yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla elde edilmiştir. Elde edilen verilerin analizi için içerik analizi yöntemlerinden sıklık analizi ve betimleyici analizden faydalanılmıştır. Çalışmanın sonucunda hava sporları gerçekleştirilen destinasyonun güçlü, zayıf yönleri, fırsatlar ve tehditler ayrı ayrı değerlendirilmiştir. Sonuç olarak, sürdürülebilir destinasyon geliştirmek için paydaşların birbiriyle işbirliği içerisinde çalışması gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Ayrıca tüm paydaşlar kendi konuları kapsamında GZFT analizi yaparak destinasyon geliştirilmesini planlamalıdır.

ABSTRACT

In this study, it is aimed to determine the subjects that need to be carefully evaluated while developing a sustainable destination through air sports and making marketing decisions. In this context, it is important to evaluate the opinions of central/local governments, non-governmental organizations and enterprises, which are regarded as important actors in destination management. The universe of the study, which is designed using qualitative research methods, is composed of air sports experts. The maximum diversity strategy is determined as the sampling method. The data were obtained through semi-structured interview form using interview technique. Frequency analysis and descriptive analysis were used for the analysis of the data. As a result of the study, the strengths, weaknesses, opportunities and threats of a destination which is air sports were evaluated separately. As a result, stakeholders should work together to develop sustainable destinations. In addition, all stakeholders should plan the development of destinations by conducting a SWOT analysis on their own subjects.

***Sorumlu Yazar:** Tuba ŞAHİN ÖREN

E posta: tuba.sahin@usak.edu.tr

¹ Bu çalışma, "Spor Turizmi Aracılığı İle Sürdürülebilir Destinasyon Geliştirme: Hava Sporları Açısından Uşak İli Potansiyeli" başlıklı doktora tezinden geliştirilmiştir.

GİRİŞ

Araştırmacılar arasında turizmin tarihsel gelişiminde çeşitli fikir ayrılıkları yaşansa da insanların seyahat etme güdüsü içinde çeşitli (din, spor, eğlence, yemek, eş, dost akraba ziyareti, kültür vb.) motivasyonların yer aldığı konusunda fikir birliği görülmektedir. Spor da antik çağlardan beri insanların seyahat etme güdüsünü oluşturan motivasyon kaynaklarından biridir ve insanların, bir spor etkinliğine katılmak veya spor olayını izlemek amacıyla uzak yerlere seyahat etmelerine neden olmaktadır. Bu bağlamda antik çağlardan beri insanların hareket etmelerine neden olan sporun, olgusal açıdan değerlendirilmesi ve spor turizminin derinlemesine incelenmesi gerekliliği ortaya çıkmaktadır (Şahin Ören, 2018, s.4).

Spor ve turizm arasındaki ilişki ilk olarak on dokuzuncu yüzyıl başlarında modern batı sporlarının bir merkezi olan İngiltere’de yarışmaya dayalı sporlar ile ortaya çıkmıştır (Schwark, 2007, s.117). Eğitimcilerin, okul kamplarındaki öğrencilere turizm alanları içinde aktif bir şekilde nasıl zaman geçireceklerini öğretmeleri spor turizminin gelişiminde baskın faktör olarak rol oynamaktadır (Dobay, 2007, s.18). Sonraki aşamada doktorlar sağlıklı yaşam şeklinin insanların daha iyi hissetmesine ve daha uzun yaşamalarına neden olacağını belirterek insanları sportif faaliyetlere yönlendirmektedir (Gozalova vd. 2014, s.92). Spor turizmi, turizm endüstrisi içinde en hızlı gelişen sektörlerden biri haline gelmiştir (Gibson, 1998a, s.155). Popülaritesini arttıran diğer unsurlar da ekonomik güçler, teknolojik inovasyonlar (radyo, televizyon), tutum ve değerlerdeki değişimler olarak sıralanabilmektedir (Ross, 2001, s.4).

Son yıllarda spor turizmi, ekonomik olarak (Hodeck ve Hovemann, 2015, s.114), geniş pazar yapısı ile (Yolal vd., 2014, s.28) karlılık açısından girişimciler için (Kurtzman, 2005, s.15) önem kazanmıştır. Örneğin, spor turistlerini bir destinasyona çekmek için tasarlanan turnuvalar, turizm pazarlamasında önemli unsurlardan biridir (Green ve Chalip, 1998, s.275). Özetle, spor turizmi faaliyetleri insanların kitlesel olarak hareketlerini içermesi nedeniyle bölgesel ve küresel çapta ekonomik, kültürel ve çevresel bir devinim oluşturmaktadır.

Söz konusu bu devinimi, kalıcı hale getirmek ve sürekliliğini sağlamak destinasyonlar açısından oldukça önemlidir. Özellikle bir destinasyonun, turizm faaliyetleri aracılığı ile ekonomik kazancı artarken, kültürel ve çevresel değerlerin azalmadığı bir yapı oluşturabilmek için paydaşların görüşlerini incelemek amaçlanmaktadır. Bu doğrultuda, spor turizmi, hava sporları turizmi, sürdürülebilir destinasyon geliştirme ve pazarlama bağlamında incelemeler yapılarak Uşak destinasyonu paydaşlarının görüşleri GZFT analizi aracılığı ile değerlendirilmiştir.

Spor Turizmi ve Hava Spor Turizmi

Spor turizminin birçok alanı kendisine konu edinen kapsamlı bir yapıyı oluşturduğu ve bu nedenle de tanımlanmasının güç olduğu görülmektedir. *Spor turizmi*, günübirlik katılım sağlanabilen ya da ticari olmayan/ticari nedenlerle organize olunan ve sürekli ikamet edilen yerden uzaklaşmayı gerektiren aktif (katılımcı) ve pasif (seyirci) spor aktivitelerinin bütün formları olarak tanımlanmaktadır (Gozalova vd. 2014, s.93). Kurtzman (2005, s.15) ise spor turizmini, turizm çabaları için sportif faaliyetlerin bir araç olarak kullanılması şeklinde ifade etmektedir.

Hava spor turizmi ise gelir elde etme amacı güdülmeden sürekli ikamet edilen ve çalışılan yerin dışına hava araçlarından biri ya da birden fazlası ile birlikte yapılan sportif faaliyetleri gerçekleştirmek, izlemek ya da organizasyonlara katılmak için yapılan seyahatler (Diker vd., 2016, s.89) olarak tanımlanmaktadır.

Spor turizmi kavramı, son birkaç yıldır hem akademik alanda araştırmacılar bakımından hem de politikacılar ve spor turizmi finansörleri (Ritchie ve Adair, 2004, s.ix) bakımından turizm ürünü olarak popülaritesi artarak öne çıkan bir kavramdır (Chırılă vd., 2014, s.53). Bu çerçevede spor turizmi kavramsal olarak uzun bir geçmişe sahip olmamasına rağmen araştırmacılar tarafından çeşitli şekillerde incelenmiş ve çeşitli boyutlar etrafında değerlendirilmiştir (Hinch ve Higham, 2001, s.45-58; Schwark, 2007, s.117-132). Bu incelemeleri, “*Aktif Spor Turizmi, Müsabaka Sporları Turizmi ve Spor Turizm Destinasyonlarına Ekonomik, Çevresel Ve Kültürel Etkileri*” başlıkları altında değerlendirilmektedir.

Aktif spor turizmi ile ilgili; destinasyonun spor turizmi “dağcılık, mağaracılık, avcılık, kampçılık (Mansuroğlu ve Baytekin, 2011, s.79), kayak, dağcılık, doğa fotoğrafçılığı, kardan heykel yapımı, doğa yürüyüşleri, yamaç paraşütü, botanik gözlemciliği, kondisyon çalışmaları ve futbol sezonu hazırlıkları (Ceylan, 2009, s.205), oryantiring, (Çekin vd., 2008, s.54), atlı cirit (Koçan, 2007, s.31)” kapsamında potansiyelini ortaya koymaktadır.

Müsabaka sporları turizmi açısından Yolal vd., (2014, s.28) spor olaylarına katılımda seyircilerin motivasyonlarını, mega spor olaylarının ev sahibi şehir üzerindeki etkilerini (Nyikana vd., 2014, s.548) incelemektedir.

Spor turizm destinasyonlarına ekonomik, çevresel ve kültürel etkileri ile ilgili: yöre halkının sosyo-kültürel (Şebin vd., 2010, s.18) ve ekonomik (Homafar vd. 2011, s.34) ve kış sporları kapsamında kayak turistlerinin kış turizm merkezlerine ilişkin (Koşan, 2013, s.293) beklentilerini, dağcıların bu sporu tercih etme nedenlerini (Ekici vd., 2011, s.110), spor turizmi tercihlerinde sosyo-demografik özelliklerin etkisini (Valek vd. 2014, s.57), müsabaka sporları turistlerinin ve destinasyonlarının çevre yanlısı olma durumlarını (Han vd. 2015, s.719) değerlendirerek spor turizminin, teorik açıdan gelişmesini desteklemektedir.

Sürdürülebilir Destinasyon Geliştirme ve Pazarlaması

Sürdürülebilir kalkınma kavramının popülerliğinin artması (Harris vd., 2012, s.3) turizmin, kolayca sürdürülebilirliğe uygun bir şekilde geliştirilebilir bir etkinlik olarak görülmesi ile sonuçlanmıştır (Butler, 1991, ss.201-209). Son dönemde sürdürülebilirlik; “popüler” bir kavram olarak değil, modern turizmin dayandığı temel yapı taşlarından biri olarak kabul edilmektedir (Uluçen, 2011, s.30).

Doğada yapılan etkinliklerin ekonomik, sağlık ve kültürel etkilerinden uzun süre yararlanmak amacıyla sürdürülebilir bir çevre için bu etkilerin birbiriyle uyumunun sağlanması gerekmektedir (Koçak ve Balcı, 2010, s.220). Herhangi bir sürdürülebilir destinasyonun durumu yerel yönetimlerin, bölge halkının ve işletmelerin kontrol ettiği karışımından (kirlilik, kültürel kalite, özgünlük ve turizm yönetimi vb.) oluşmaktadır (Walljasper, 2009, s.49).

“Bu bağlamda sürdürülebilir turizm, ev sahibi topluluğun sosyo-kültürel ve ekonomik açıdan elde edebileceği faydaları en üst seviyeye çıkarırken destinasyonun çevresel açıdan görebileceği zararları en alt seviyede tutabilecek bir yönetim yapısı oluşturarak destinasyonun sürekliliğini sağlayacak politika, planlama ve pazarlama ile ilgili faaliyetler bütünü olarak tanımlanabilmektedir” (Şahin Ören, 2018, s.42). Ayrıca sürdürülebilir turizm, turizmle ilgili her aktiviteyi çevresel, sosyo kültürel ve ekonomik açıdan daha faydalı hale getirmek için kullanılması gereken uluslararası bir yaklaşım olarak görülmektedir (Lozano-Oyola vd., 2012, s.659).

Sürdürülebilir turizm birçok alanda çeşitli konular bazında değerlendirilmiştir. Sürdürülebilir turizm ve pazarlama konusuna yordayıcı bir bakış açısı getirebilmek amacıyla araştırmacılar; sürdürülebilir kalkınma ile küçük turizm işletmelerinin faaliyetleri arasındaki ilişkiyi (Horobin ve Long, 1996, s.15), küçük işletmelerin sürdürülebilir turizm algısını (Berry ve Ladkin, 1997, s.433), sürdürülebilir turizme yönelik göstergelerin gelişimini (Miller, 2001, s.351), yerel halkın, sürdürülebilir turizme yönelik tutumlarını (Choi ve Sırakaya, 2005, s.380; Yu vd., 2009, s.57), sürdürülebilir tedarik zinciri yönetimini (Sigala, 2008, s.1589-1599), sürdürülebilir turizm politikasını (Dodds ve Butler, 2009, s.35-53), kentsel yerlerde sürdürülebilir turizm gelişimini (Timur ve Getz, 2009, s.220), sürdürülebilirlik odaklı turizm hedef planlamasını (Williams ve Ponsford, 2009, s.396), sürdürülebilir turizmin kamusal anlayışını (Miller vd., 2010, s.627), sürdürülebilir turizm gelişiminde yönetim ağlarını (Erkuş Öztürk ve Eraydın, 2010, s.133), turizm sektörü açısından toplumsal ve çevresel etkilerini (Buckley, 2012, s.528), yerel halk açısından spor etkinliklerinin sürdürülebilirlik boyutunda etkilerini (Nkemngu, 2012, s.1), topluluğa bağlılığın ve toplum katılımının sürdürülebilir turizm gelişimi için destek seviyesini (Lee, 2013, s.37), hizmet sağlayıcının perspektifinden sürdürülebilir turizmin geliştirilmesini (Mamhoori, 2015, s.1), sürdürülebilir yenilikçi ürünlerin belirlenmesini (Mirela vd., 2017, s.1) incelemiştirler. Bununla birlikte sürdürülebilir turizm kapsamında değerlendirilen sürdürülebilir turizm destinasyon pazarlama uygulamaları konusu da kış turizmi (Flagestad ve Hope, 2001, s.445), sosyal pazarlama (Dinan ve Sergeant, 2000), çiftlik turizmi (Clarke, 1999, s.26), dünya mirası sit alanları (Gilmore vd., 2007, s.253), yeşil turizm (Seyhan ve Yılmaz, 2010, s.51), sürdürülebilir gastronomi turizmi (Üner, 2014; Şahin ve Ünver, 2015, s.63), yemek turizminin sürdürülebilir rekabet avantajı sağlaması (Rand ve Heath, 2006, s.206) gibi çeşitli çalışmalarda birçok açıdan ele alınmıştır.

Sürdürülebilir turizm, 1980’li yıllardan beri popülaritesi artan bir konudur (Liu, 2003, s.459-475) ve turizm destinasyonlarının pazarlanabilmesi açısından önemlidir. Çünkü birçok turizm destinasyonu için doğal çevre, tatil harcamalarını bozulmamış doğal alanlarda tüketmek isteyen turistler açısından ana kaynak oluşturmaktadır. Bunun sonucu olarak da destinasyon pazarlaması yöneticileri için ekolojik olarak sürdürülebilirlik uygulamaları

hayati önem kazanmaktadır (Dolnicar ve Leisch, 2008, s.672-680). Bu süreç içinde sürdürülebilir turizm uygulamaları konusu; sosyal eşitlik, çevresel koruma ve ekonomik yaşanabilirlik (Swarbrooke, 1999, s.47-83; Jamrozy, 2007, s.117-130) çerçevesinde, turistik destinasyonlar (Sezgin ve Karaman, 2008, s.506), ziyaret yerleri, tur operatörleri, ulaştırma, konaklama, kültür turizmi, eko-turizm, iş turizmi (Swarbrooke, 1999, s.253-341), gastronomi turizmi (Karaca vd., 2015, s.3) kapsamında pazarlama yönetimi, insan kaynakları yönetimi, örgüt yönetimi ve finansal yönetim (Swarbrooke, 1999, s.215-251) gibi yapılan çalışmalarda farklı boyutlarda değerlendirilmiştir.

Destinasyonlar, küreselleşmenin bir sonucu olarak birbirleriyle rekabet etmektedir. Bu nedenle yatırımcı ve ziyaretçi çekmek için pazarlama faaliyetlerine verilen önemi arttırmaktadır (Baker ve Cameron, 2008, s.79-97). Destinasyon pazarlaması ise turizm, seyahat ya da konaklama alanında çalışan ya da düşünen yönetici, girişimci vb. kişiler için temel oluşturmaktadır (Pike, 2012, s.2).

Sürdürülebilir destinasyon pazarlamanın başarılı bir şekilde uygulanması için öne çıkan bazı konular bulunmaktadır. Başarılı bir sürdürülebilir destinasyon pazarlaması için yapılması gereken bazı uygulamalar şöyle özetlenebilir (Wray vd., 2010, s.103);

- Pazarlamada işbirlikçi bir yaklaşımı teşvik etmek;
- Stratejik pazarlama planları geliştirmek;
- Destinasyonda çekiciliği sağlayacak uygun ziyaret pazarlarını ve uygun turizm ürününün geliştirilmesine rehberlik edecek konumlandırma ve tanıtım kullanılarak verimli ve istikrarlı bir destinasyon markası ve imajı oluşturmak;
- Uygun ziyaret pazarlarını tespit etmek ve hedef göstermek;
- Destinasyon markasını ve imajını destekleyen inovatif reklam, satış ve tanıtım stratejileri geliştirmek;
- Ziyaretçilere kaliteli bilgi ve çeviri hizmeti sağlamak;
- Destinasyon imajını destekleyen festivaller ve etkinlikler geliştirmek.

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Turizm, toplumsal değerlere önem veren ekonomik bir sektördür. Turizm faaliyetleri ise toplumların ve bölgelerin gelişimini ve değişimini önemli derecede etkilemektedir. Bu bağlamda değerlendirildiğinde merkezi/yerel yönetimler ve sivil toplum kuruluşlarının rolleri önem kazanmaktadır. Hava sporları ile ilgili turistik faaliyetler gerçekleştirilirken çevresel, sosyo-kültürel ve ekonomik açıdan söz konusu kamu ve özel kuruluşların öngörülerinin ortaya konması amaçlanmaktadır. Bu doğrultuda araştırma, nitel araştırma yöntemlerine dayanılarak temellendirilmiştir.

Gerçeği tespit edebilmek ve var olan durumu anlamlandırabilmek için tanımlayıcı özelliğe (Ural ve Kılıç, 2006, s.19) sahip bu çalışmada betimleyici araştırma modeli desenlenmiştir. Çalışmanın temel amacına ulaşabilmek için alt amaçlar oluşturulmuş ve araştırma problemleri aşağıdaki gibi geliştirilmiştir;

1. Hava sporları gerçekleştirilen diğer bölgeler düşünüldüğünde Uşak destinasyonunun güçlü, zayıf, fırsat ya da tehdit oluşturabilecek yönleri nelerdir?
2. Çevreye verilen zararı azaltmak için ne gibi önlemler alınabilir ya da alınması gerekir?
3. Uşak'ta yapılacak turizm faaliyetleri özellikle hava sporları ile ilgili turistik etkinliklerde yerel halk, yerel işletmeler ve yerel yönetim birimlerinin dahil olacağı bir yönetim modeli uygulanmalı mıdır? Bu yönetim modelinde ne gibi kararlar ortak alınmalıdır?
4. Hava sporları ile ilgili faaliyetlerde yerel halkın ve işletmelerin gelirini arttırmak önemli midir? Yerel halkın ve yerel işletmelerin gelirini artırıcı faaliyetler neler olabilir?
5. Hava sporu ile ilgilenen turistlerinin bölgeye gelmesi halinde Uşak bölgesinde kültürel açıdan bozulmalar mı yaşanır yoksa kültürel yapıya olumlu bir katkısı mı olur?

Alt problem oluşturulurken; a) birinci problem, yeni bir sürdürülebilir destinasyon geliştirilirken destinasyonun güçlü, zayıf, tehdit ve fırsatlar açısından değerlendirilebilmesi; b) ikinci, dördüncü ve beşinci problemler,

destinasyonun çevresel, sosyo-kültürel ve ekonomik açıdan gelişmelerini ve değişimlerini olumlu ya da olumsuz etkileyebilecek etkenlerin belirlenebilmesi; c) üçüncü problem ise yeni bir destinasyonu oluştururken aynı zamanda sürdürülebilirliğini sağlamak amacıyla yerel ve merkezi yönetimlerin politik açıdan üstelenmelerini gerektiren noktaların tespit edilebilmesine ilişkin görüş alınabilmesi için geliştirilmiştir.

Bu doğrultuda araştırma konusunun uygulama sahası olarak seçilen Uşak destinasyonu çatısı altında faaliyet gösteren merkezi/yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları ve işletmelerden görüş alınması kapsamında maksimum çeşitlilik örneklem stratejisi uygulanmıştır. Verilerin doğru bir şekilde toplanması için derinlemesine görüşmeler yarı-yapılandırılmış görüşme formları aracılığıyla gerçekleştirilmiştir. Elde edilen verilerin analizinde içerik analizi yöntemlerinden betimleyici analiz kullanılmıştır.

Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın evrenini, Uşak destinasyonunda yerel/merkezi yönetimler, sivil toplum kuruluşları ve Uşak Ticaret Odası'nda üyeliği bulunan; 125 Yiyecek-İçecek işletmesi, 21 Konaklama işletmesi ve 17 Seyahat-Ulaşım işletmesi olarak faaliyet gösteren 163 turistik işletme (Yüzbaşıoğlu vd., 2016, s.190) çatısı altında görev yapan kişiler oluşturmaktadır. Evrenin büyüklüğü kapsamında net bir yapıya ulaşmak mümkün olmamaktadır. Çeşitli özelliklere sahip kişilerden oluşan bu gibi evren yapılarında görüş farklılıklarından, ortak temalara ulaşılabilmesi amacıyla ve farklı birimlerin örneklem kapsamına alınabilmesi için (Baş, 2013, s.199) diğer bir ifadeyle bireylerin belirli özelliklerine göre çeşitli varyasyonlar (Creswell,2015, s.158) oluşturabilmek için maksimum çeşitlilik örnekleme stratejisi kullanılmıştır. Nitel araştırmalarda örneklem büyüklüğünü belirlemek oldukça zor olması ve çeşitli önerilere dayanması (Creswell, 2015, s.157) nedeniyle veri yeterliliğinin sağlanması dikkate alınarak örneklem büyüklüğü oluşturulmuştur. Araştırmacı, elde ettiği verilerin araştırma problemini cevaplamaya yettiğine inandığı noktada veri toplama ve örnekleme sürecini sonlandırabilmektedir (Baş, 2013, s.203). Bu bağlamda beş kişinin görüşü alınarak örneklem büyüklüğü oluşturulmuştur.

Veri Toplama ve Analiz Yöntemi

Veri toplama tekniği olarak nitel araştırma yöntemlerinde sıklıkla kullanılan görüşme tekniği kullanılmıştır. Görüşme sırasında verilerin belirli bir düzeni takip ederek sorulmasını, kayıt işlemini ve verilerin analizini kolaylaştıracağı düşünüldüğünden yarı yapılandırılmış görüşme formunun geliştirilmesine ve veri toplama aracı olarak kullanılmasına karar verilmiştir.

Veri toplama aracı olarak kullanılacak olan yarı yapılandırılmış görüşme formu oluşturulmadan önce alan yazında detaylı inceleme yapılmıştır. Sonraki aşamada geliştirilen sorular üç akademisyenin, bir yerel yönetim görevlisinin ve bir yerel işletmecinin ilgisine sunulmuştur. Getirdikleri öneriler doğrultusunda görüşme soruları ile ilgili düzenlemeler yapılmıştır. Sonraki aşamada bir katılımcı ile (işletmeci) görüşme gerçekleştirilerek, görüşme formundaki soruların amaca uygunluğu, anlaşılabilirliği, görüşmenin toplam zamanı gibi konular ölçümlenmiş ve getirilen öneriler doğrultusunda revize işlemi yeniden yapılmıştır.

Veri toplama aracı olan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak beş katılımcıdan görüş alınmıştır. Veri toplama aracı ile temel probleme ulaştıracak alt problemleri kapsayan beş farklı soru katılımcılara yönlendirilmiştir. Katılımcıların yaşadıkları yerlerin, araştırmacının yaşadığı yer ile aynı olması nedeniyle katılımcıların talepleri/istekleri doğrultusunda ve kendi belirledikleri zaman/yer kapsamında görüşmeler izinli bir şekilde kayıt altına alınmıştır. Katılımcılarla yürütülen görüşmeler ortalama 27-45 dakika arasında sürmüştür. Görüşmeler, katılımcıların belirledikleri tarihlerde ve saatte 1 Nisan – 1 Kasım 2017 zaman aralığında yapılmıştır. Görüşmeler sırasında katılımcıların dikkatlerinin dağılmaması için yarı yapılandırılmış görüşme formuna sadık kalınmış ve görüşmenin amacına yönelmesi için özen gösterilmiştir.

Elde edilen veriler yeterli görüldüğünde çalışma sonlandırılarak veriler analiz edilmeye başlanmıştır. Verilerin analizi için içerik analizi yöntemlerinden sıklık analizinden ve betimleyici analizden faydalanılmıştır.

BULGULAR

Bölgede faaliyet gösteren merkezi/yerel yönetimlerin, sivil toplum kuruluşlarının ve yerel işletmelerin hava sporları bağlamında çevresel, sosyo-kültürel ve ekonomik açıdan görüşleri alınması amacıyla beş temel probleme ilişkin sorular sorulmuştur.

Elde edilen veriler ışığında gizil bilgilere ulaşmak ve derinlemesine inceleme yapabilmek amacıyla benzer özelliklere sahip bilgiler kendileri içinde gruplandırılmıştır. Diğer bir ifadeyle konularına göre etiketlemeler yapılarak çeşitli başlıklar ve tablolar oluşturularak bilgiler aktarılmıştır.

Katılımcılara İlişkin Bilgiler

Katılımcılar görüşme sırasına göre A1, A2, A3, A4, A5 olarak kodlanmıştır. Buna göre; katılımcılara ilişkin çeşitli bulguları gösteren Tablo 1’de beş katılımcıya ilişkin veriler gösterilmektedir.

Tablo 1. Katılımcılara ilişkin bilgiler

KATILIMCILAR	GÖREV SÜRESİ	CİNSİYET
Merkezi Yönetim Görev Süresi	3 Yıl	Erkek
Konaklama İşletmesi	25 Yıl	Erkek
Sivil Toplum Kuruluş Başkanı/Merkezi Yönetim	6 Yıl	Erkek
Sivil Toplum Kuruluş Başkanı	15 Yıl	Erkek
Restoran İşletmesi	10 Yıl	Erkek

Tablo 1 incelendiğinde merkezi/yerel yönetim, sivil toplum kuruluşları, konaklama ve restoran işletmecilerinden oluşan örneklem grubundaki katılımcıların tamamı erkektir. Faaliyet gösterdikleri alanlara göre görev süreleri üç yıldan yirmi beş yıla kadar farklılık göstermektedir.

Hava Sporları Gerçekleştirilen Diğer Bölgeleri Düşünüldüğünde Uşak Destinasyonunun Güçlü, Zayıf, Fırsat ya da Tehdit Oluşturabilecek Yönlerine İlişkin Bulgular

Hava sporları gerçekleştirilen diğer bölgeler değerlendirildiğinde Uşak destinasyonunun güçlü, zayıf, fırsat ya da tehdit oluşturabilecek yönlerinin belirlenmesi sonucunda sürdürülebilir destinasyon oluşturmada, sürdürülebilirliği teşvik eden pazarlama çabalarının daha gerçekçi olmasına katkı sağlayacaktır. Bu bağlamda Tablo 2’de Uşak destinasyonunun hava sporu açısından güçlü, zayıf, fırsat ve tehdit edebilecek yönlerine ilişkin bulgular değerlendirilmiştir.

Tablo 2. Uşak destinasyonu SWOT (GZFT) analizine ilişkin bulgular

Güçlü	Zayıf	Fırsat	Tehdit
Doğal güzellikler ve tarihi eserler barındırıyor olması	Uşak destinasyonu için yetersiz tanıtım faaliyetleri	Hava sporları faaliyetleri kapsamında bakir sayılabilecek olması	Alt yapı eksikliği
Şehirlerarası karayolu, havayolu, demiryolu ulaşım imkânlarının olması	Hava sporu faaliyetlerinin gerçekleştirilecek yerlerin tespit edilmemiş olması	Çeşitli hava sporlarına uygun lokasyonların bulunması	Hava sporu faaliyetlerini gerçekleştirebilecek yerlerde tesis eksikliği ve bu tesislere ulaşmak için yol eksikliği
		Yerel halk için fırsat olması	

Tablo 2’de Uşak destinasyonunun güçlü, zayıf, fırsat ve tehdit oluşturan yönleri katılımcılar açısından irdelenmiştir. Uşak destinasyonunun, dağ, göl, orman, kanyon gibi çok çeşitli doğal güzellikleri bünyesinde barındırıyor olması, bu durumun ilgi çeken unsurlar olarak değerlendirilmesi nedeniyle güçlü yön olarak görülmektedir. Bununla beraber antik şehirleri ve çok çeşitli tarihi eserlerinde destinasyonda bulunuyor olmasını dikkat çeken unsurlar olarak değerlendirilmektedir. Ayrıca Uşak destinasyona turistlerin rahatlıkla ulaşabileceği bir konumda bulunması güçlü yönlerden biri olarak değerlendirilmiştir.

Doğal güzellikler, tarihi eserler ve derin bir kültürel miras olmasına rağmen Uşak destinasyonuna ilişkin tanıtım faaliyetlerinin yetersizliği zayıf yönlerden biri olarak değerlendirilmektedir. Aynı zamanda hava sporu faaliyetlerinin gerçekleştirilebileceği alanların belirlenmemiş, tespit edilmemiş olmasının da destinasyonu tehdit eden unsurlardan biri olarak irdelenmiştir.

Hava sporu faaliyetlerinin gerçekleştirilebileceği bölgelerin tespit edilmemiş olması her ne kadar zayıf yön olarak değerlendirilse de söz konusu alanların bu anlamda bakir kalmış olmasını ve farklılık arayan turistler açısından fırsat olabileceğinin düşünüldüğü görülmüştür. Diğer bir ifadeyle belirlenen lokasyonlarda hava aktiviteleri kontrol edilerek çeşitli hava sporu faaliyetleri için noktaların oluşturulabilme olanağının olması fırsat unsuru olarak değerlendirilmiştir. Lokasyonların belirlenmesi, imkânların oluşturulmasıyla beraber artan hava spor turisti hareketleri sonucunda yerel halkın da değerlendirebileceği bir fırsat olarak irdelenmiştir.

Tablo 2’de göre hava spor turistlerine konaklama, yeme-içme, hava sporu ekipmanları, kalkış-iniş pisti, eğlence gibi imkânları sunan alt yapı ve tesis eksikliğinin Uşak destinasyonunu tehdit eden unsurlardan biri olarak değerlendirilmiştir. Bütün bu imkânlar sağlansa bile meteorolojik ölçümlerin yapılması ve sonucunda hava sporuna ilişkin olumsuzlukların tespiti halinde söz konusu turizm çeşidinden yararlanmanın mümkün olmayacağı belirtilmiştir. Bu anlamda önemli bir tehdit unsurudur ve öncelikle rüzgâr ölçümleri, bulutlanma, uçulabilecek gün sayısının yatırım yapmaya yeterliliği gibi konular incelendikten sonra konuyla ilgili yatırım yapılması daha doğru olacağı belirlenmiştir.

Uşak Destinasyonu SWOT (GZFT) Analizine İlişkin Görüşler:

- “Hava sporları kapsamında Uşak için en zayıf yön kanaatimce ilin yeterince tanıtılmaması (A1).”
- “Uşak gerek coğrafi, gerek tarihi dokusuyla hava sporları açısından değerlendirilmesi gereken bir noktadır. Ege bölgesinin en yüksek dağı Murat dağının en yüksek noktası Uşak sınırları içerisindedir. Aynı zamanda merkeze bağlı Çamyuva köyü sırtları başlangıç, Aşağı Karacahisar köyü üzerinden Göğem göleti istikametine doğru yamaç paraşütü, yelken paraşütü ve diğer hava sporları açısından iyi bir güzergâh konumundadır. Aynı zaman da tarihi Karacahisar kalesi, Çeceli Kara Murat türbesi ve o bölgenin doğası buraya gelecek misafirler için farklı bir dokunuş olacaktır (A2).”
- “Ancak hava sporlarının yoğun olarak yapıldığı yerlere bakıldığında genellikle yükseklik, su ve orman üçlüsünün yani daha doğrusu görselliğin önemli olduğunu düşünüyorum. İlimizdeki meteorolojik değerlendirmeler neticesinde karar alınmalı (A3).”
- “Ulaşım imkanları var. Ulaşımın olduğu yerde de çok fazla yatırım yapmadan da fırsata çevrilebilecek bir konu. Sadece insanların geldiğinde aktarılması lazım. Valla tehdit oluşturabilecek şunda hiçbir ortam göremiyorum ben özellikle rüzgâr onların yönlerini bilmiyorum. Bir onların hesaplanması lazım bunlar hesaplandıktan sonra tehdit edecek bir unsur yok, çünkü yukardan aşağı inerken her yeri görebilecekler (A4).”
- “Bunu fırsata dönüştürecek olan ise yerel yönetimlerinin yapacağı reklamlarla olabilir (A5).”
- “Ulubey Kanyonu bu anlamda değerlendirilebilecek en büyük fırsat bence. Zira Kanyon yanın da bulunan bungalov evler de buna katkı sağlayacaktır. Ayrıca bugüne kadar böyle bir çalığa ve organizasyonun daha önce yapılmamış olması yeni yerlerin keşfi için fırsat olabilir (A1).”
- “Uşak ilkler şehri olmasının yanın da tarih kokan bir coğrafyadır; Blaundus antik kenti, Karun hazineleri, Clandras dünyanın 2. Büyük kanyonları Ulubey kanyonları gibi sıralayabiliriz. Ulubey Kanyonları zaten başlıca hava sporları için ideal bir lokasyondur. Bütün bu oluşumlar Uşak ve Uşak halkı için iyi bir fırsat doğuracaktır (A2).”
- “Şimdi şöyle söyleyeyim Uşağında Banaz’ında belli bölgeleri düşünüldüğünde aslında hava sporu yapılabilecek yerler mevcut. Ama bunun içinde rüzgâr yönünün ölçülmesi, hesaplanması lazım onlara bakılarak bu sağlanabilir (A4).”

Katılımcıların görüşlerin anlaşılacağı üzere öncelikle hava şartlarının ölçümleri değerlendirilerek hangi hava sporlarının yapılabileceği tespit edilmelidir. Meteorolojiden elde edilen genel veriler incelendiğinde hava sporları açısından uygun olabileceği görülmektedir. Ayrıca ulaşım imkanının rahat olması ve tarihi-doğal güzelliklere sahip olması da Uşak ilini hava sporu turizmi kapsamında potansiyel bir destinasyon olarak değerlendirilebileceğini göstermektedir.

Hava Sporları İle İlgili Turistik Faaliyetler Gerçekleştirilirken Çevresel, Sosyo-Kültürel ve Ekonomik Açıdan Değerlendirilmesine İlişkin Bulgular

Uşak destinasyonun hava sporları ile ilgili turizm faaliyetleri geliştirilmesi açısından konu değerlendirildiğinde çevresel, sosyo-kültürel ve ekonomik açıdan görüşler önem kazanmaktadır. Sürdürülebilir bir destinasyon geliştirilebilmesi bu boyutlara bağlıdır dolayısıyla gerçekleştirilecek olacak pazarlama ve tanıtım çabaları söz konusu bu boyutlar dikkate alınarak yapılmalıdır. Bu bağlamda konuyu değerlendiren katılımcıların görüşleri Tablo 3’te yansıtılmaktadır.

Tablo 3. Çevresel, sosyo-kültürel ve ekonomik açıdan değerlendirilmesine ilişkin bulgular

Çevresel	Sosyo-Kültürel	Ekonomik
Kullanılan kaynaklar sınırlıdır.	Somut olmayan kültürel mirasın korunması;	Fiyatların şeffaf, istikrarlı ve makul olmalıdır
Geri dönüşüm	Mutfak kültürünün korunması	Mutfak kültüründen gelir elde edilmelidir
Yenilebilir enerji kaynakları	El sanatları ile ilgili değerlerin korunması	Yöreye özgü el sanatlarından gelir elde edilmelidir
Maden sahalarının işletmeye açılmaması	Eğitimlerle halkın bilinçlendirilmesi	Gelirin düzgün bir şekilde dağıldığı yerel yönetimlerce kontrol edilmelidir
Toplumun bilinçlendirilmesi	Yerel halk açısından olumlu etkilenmeler yaşanır	Eğitici, öğretici etkinlikler düzenlenerek turistlerin tek seferlik gelir kaynağı olmadığına ikna edilmelidir
Atıklar için farklı toplama üniteleri	Kültürel açıdan bozulmalar olmaz	İstihdam olanakları yerel halka yönelik olmalıdır
Tatlı su kaynaklarını korucuyu önlemler alınması	Yabancı dil öğrenilmesine katkı sağlar	
Sera gazını azaltmak için önlemler alınmalıdır	Farklı kültürleri tanıma ve kaynaşma açısından fırsat olarak değerlendirilmelidir	
Doğada çözünen kimyasal kullanımı		

Tablo 3’te katılımcıların, çevresel, sosyo-kültürel ve ekonomik açıdan Uşak destinasyonuna ilişkin değerlendirmeleri yansıtılmıştır. Çevresel açıdan kullanılan kaynakların sınırlı olduğu algısının toplumun geneline öğretilmesi gerektiği vurgulanırken turistlerin zaten bu bilince sahip olacağı düşüncesinin ortaya çıktığı görülmüştür. Geri dönüşüm uygulamalarının oluşturulması, geliştirilmesi, yaygınlaştırılması ve eğitimlerle uygulanabilirliğinin artırılması yönünde görüşler geliştirilmiştir. Yenilebilir enerji kaynakları için destinasyonun uygun olduğu, özellikle zirai, tarım alanlarının dışında da tesislerin kurulabilmesi için alanların olduğu belirtilmiştir. Uşak destinasyonun zengin maden kaynaklarının olması ve bu maden sahalarının işletmeye açılmasının çevreye ciddi derecede zararlar verdiği, özellikle temiz su kaynaklarını kirlettiği yönünde görüşler alınmıştır. Toplumun çevre duyarlılığının geliştirilmesi gerekliliği, bu konuda hem merkezi hem de yerel yönetimlerin öne çıkarak çeşitli uygulamalar geliştirmesinin önemli olduğu belirlenmiştir. Sanayi bölgelerindeki kimyasal atıklar ve kırsal alanlardaki çeşitli atıklar için tesislerin kurulması, atık ünitelerinin oluşturulması gerektiği düşüncesi görülmüştür. Tatlı su kaynaklarının çeşitli müdahalelerle (Kanalizasyon karıştırılması, çöp atılması, hayvan leşlerinin atılması, vb.) kirlenmesi, yerel halkın sondaj uygulaması ile yer altı su kaynaklarını yok edilmesinin önüne geçilmesi gerektiği vurgulanmıştır. Uşak destinasyonunda sera gazı etkisinin azaltılması ve doğada çözünen kimyasal kullanılmasının gerekliliği ortaya çıkmıştır.

Sosyo-kültürel açıdan Uşak destinasyonunu değerlendiren katılımcılar Tablo 3'e göre hava sporları ile ilgili turizm faaliyetlerinin özellikle somut olmayan kültürel mirasın korunmasına fayda sağlayacağı bununla birlikte gelişimine katkı sağlayacağı yönünde fikir belirtmiştir. Özellikle mutfak kültürünün ve Uşak destinasyonuna özgü el sanatlarının korunmasında faydalı olacağı belirtilmiştir. Somut olmayan kültürel mirasın korunmasına ve geliştirilmesine yönelik yerel halkın eğitilmesi ve bilinçlendirilmesi önemli olarak değerlendirilmiştir. Ayrıca Uşak destinasyonuna hava sporu turistinin gelmesinin yerel halkta olumlu etki yaratacağı düşüncesi çoğunlukla görülmüştür. Yabancı turistlerin gelmesiyle birlikte yerel halkın yabancı dil bilgisinin oluşacağı ve gelişeceği belirtilmiştir. Bununla birlikte farklı kültürden turistlerle karşılaşmanın kültür alışverişi konusunda faydalı olacağı yönünde görüş bildirilmiştir. Katılımcılarla yapılan görüşmeler sonucunda sosyo-kültürel açıdan turistlerin tamamen olumlu etkileeneceğinin, kötü ya da olumsuz bir etkisinin olmayacağı düşüncesi ortaya çıkmıştır.

Tablo 3'e göre katılımcılar ekonomik açıdan özellikle fiyat tutarlılığı, istikrarlı olunması, şeffaf olunması konularında fikir birliğine ulaşmıştır. Turistlerin para kaynağı olarak görülmemesi, tek seferlik kazanç elde etme algısının ortadan kaldırılmasının sürdürülebilirliği sağlayacağı yönünde fikir birliği olduğu görülmüştür. Mutfak kültüründen ve Uşak destinasyonuna özgü el sanatlarından kesinlikle gelir elde edilebilir olması gerektiği ağırlıklı olarak vurgulanmıştır. Bunun da yine çeşitli yöntemlerle verilen eğitimler sonucunda sağlanacağı belirtilmiştir. Turizmden elde edilecek gelir yerel halka eşit bir şekilde dağılması gerekliliği ve bunun da yerel yönetimlerce kontrol edilmesi gerektiği ortaya çıkmıştır. Aynı zamanda yeni iş imkânları kapsamında yerel halkın değerlendirilmesi gerektiği düşünce görülmüştür.

Çevresel, Sosyo-Kültürel ve Ekonomik Açıdan Değerlendirilmesine İlişkin Görüşler:

- “Çevre bilincinin iyi anlaşılması ve kullanmış olduğumuz kaynaklarının sınırsız olmadığına farkına varmaktır. Bu anlamda geri dönüşümün önemi, enerji ihtiyacının doğaya zarar vermeyecek teknolojilerden faydalanılmalı ve doğanın dengesini bozucu maden arama faaliyetlerinden vazgeçilmeli (A1).”
- “Öyle bir toplum haline geldik ki kullan at, pratik çözümler üretmeye odaklanmışız. Bunu Yaparken de bilinçli bir toplum değiliz, atıklar için farklı toplama üniteleri yeterli olacak şekilde belli lokasyonlara koyulması gerekir. Bu konuda da tüm toplumun bilinçlendirilmesi önem arz etmektedir (A2).”
- “Özellikle İlimizdeki sanayi tesislerinin atıklarının arıtılarak veya vahşi şekilde bu kaynaklara boşaltılması tüm bölgeyi olumsuz etkileyen büyük bir unsurdur. Bu nedenle bu tesislerin atıklarının arıtılarak sisteme verilmesi konusunda çok sıkı denetimler yapılmalıdır (A3).”
- “Ancak Banaz da su kaybı çok fazla, bilinçsiz bir tüketim bu bir de sondaj çalışmaları çok fazla herkes evinin bahçesine sondaj kurmaya başladı. Buda ne yapıyor yer altındaki suları çekiyor yani su kaynaklarının yerlerinde bir değişiklikler oluyor (A4).”
- “Sera gazı tüketimi azaltıcı faaliyetler, doğada çözünen kimyasal kullanımı, geri dönüşüm konularına dikkat edilmeli (A5).”
- “Hava sporları yapılacak bölgede doğal olarak bu bölgede ki işletmelerin bir gelir beklentisi olacaktır. Bu beklenti ne ölçüde büyük oranda karşılanırsa hem sürdürülebilirlik hem de büyüme ve gelişme o denli fazla olacaktır (A1).”
- “Tabi ki bu sayılanlar yapılmalı ancak bence bunun yanında özellikle bu anlamda fiyat istikrarının da olması önemli. Zira bu anlamda dile getirilen şikâyetlerin en yoğunu tanınma, gelişme, büyümeyle gelen fiyat artışı (A1). Onları para kazanma kaynağı olarak görmekten vazgeçilmesi lazım. Sürdürülebilirlik sağlanırsa o zaman biz para kazanabiliriz. Bu köylüye anlatılmalı, çevremizdeki insanlara anlatılmalı (A4).”
- “Zaten hava sporları yapılan yerler bir anda ilgi odağı haline geliyor. Çünkü toplumun büyük bir kesimi kendisi ilgilenirse de büyük bir heyecanla takip ediyor, gün geçtikçe hava sporlarına olan ilgi daha da katlanarak artıyor, bu sebepten hava sporları yapılan yerlerde o bölgenin geleneksel mutfağından tutun el sanatlarına kadar o bölge de yetişen veya üretilen her şey kıymet kazanıyor. İşte tam burada olması gereken bu faaliyetleri yöneten kişilere düşen görev buradaki halkı bilinçlendirmek, kurslar açması, eğitici ve öğretici broşürler bastırıp dağıtması, velhasıl gelen misafirlerin en iyi şekilde ağırlanmasının ne kadar önem arz ettiğini bölge insanına ifade etmesi gerekir (A2). Fiyatlar uygun olmalı (A5).”

- “İstihdam yerel halktan sağlanmalı, yerel ürünler için reklam yapılmalı (A5).”
- “Kesinlikle olumlu olacağı kanaatindeyim. Hatta ben ce bu o bölge için başka kültürleri tanıma noktasında çok iyi bir fırsat olabilir (A1). Elbette Uşak için olumlu bir katkıya sebep olur. Çünkü bölge insanın bakış açısı bir anda değişecek, ürettiği, yetiştirdiği her şey kıymet bulacak ekonomik açıdan rahatlayacak, diğer taraftan bölgeye gelen insanlarla bir kaynaşma olacak, bunun neticesinde çocuklarına yabancı dil öğrenmesi konusunda baskı oluşturacak çünkü yabancı dil bilmemenin zorluklarını bire bir yaşayacak ve çevresine hatta kendileri bile öğrenmek için çabalayacaklardır (A2). Ben herhangi bir bozulmanın yaşanacağını düşünmüyorum. İlimiz semalarında hava sporlarının yapılması ilimize bir renk ve vizyon katacaktır (A3). Olumlu bir katkısı olabileceğini düşünüyorum. Uşak destinasyonu için söylüyoruz bunu. Kültürel anlamda faydaları olacaktır (A4). Olumlu bir katkısı olur (A5).”

Destinasyon Yönetimi ve Planlamaya İlişkin Bulgular

Uşak destinasyonundaki turizm faaliyetleri ve turizm faaliyetlerinin gelişiminin sağlanabilmesi için bir yönetim modeli oluşturulmalıdır ya da hâlihazırdaki yönetim modelinin işlevselliği ile ilgili görüşler ortaya konarak destinasyonun turizm açısından hem gelişimi hem de sürdürülebilirliğini sağlayacak bir yönetim modelinin pazarlama çabalarına katkı da bulunması sağlamalıdır. “Uşakta yapılacak turizm faaliyetleri özellikle hava sporları ile ilgili turistik etkinliklerde yerel halk, yerel işletmeler ve yerel yönetim birimlerinin dâhil olacağı bir yönetim modeli uygulanmalı mıdır? Bu yönetim modelinde ne gibi kararlar ortak alınmalıdır?” sorusuna ilişkin görüşler aracılığı ile söz konusu bu önemin ortaya çıkarılması amaçlanmaktadır.

Katılımcıların tamamı destinasyon yönetim modelinin oluşturulmasına katılmıştır. Bu kapsamda katılımcıların görüşleri;

- “Uşak'ta yapılacak bu faaliyetlerde bahsi geçen yerel yönetim birimlerinin dahil olacağı bir yönetim modeli kesinlikle uygulanmalıdır. Krizler, sürdürülebilirlik, doğal ve kültürel mirasın korunması, taşıma kapasitesinin belirlenmesi, gerekirse ziyaretçi yasağı konulması, çevresel, kültürel, ekonomik etkilerin sürekli araştırılması bozulmalar halinde yaptırımlar uygulanması gibi kararların alınmasında karar mekanizmasının etkili çoğunluğunun yerel birimlerde olmalıdır. Zira esasen bölge onların bölgesidir ve o bölge için ne yapılması gerektiği veya yapılmaması gerektiğini yerel birimler daha iyi bilecektir. Ayrıca bu kararlar alınırken bu yerel birimler yer almazsa bu projenin devamı noktasında büyük sorunlar çıkabileceğini düşünüyorum. Yerel birimleri ilgilendiren bu kadar önemli bir konuda karar mekanizmasında yer almamak yapılacak projenin sahiplenilmesini önleyecektir (A1).”
- “Uşak'ta yapılacak hava sporları ile ilgili turizm faaliyetlerinde yerel yönetim ve yerel işletmelerin bir araya gelerek veyahut sanayi ve işadamları derneklerinin oluşturacakları iyi bir yönetim modeli oluşturulabilir. Bu oluşumun içerisinde başta Valilik, Belediye, İl Turizm Müdürlüğü, Jandarma, Ticaret ve sanayi odası başkanlığı, seyahat acentaları ve otel işletmecileri olması gerekmektedir. Böyle bir oluşumda olası krizler sürdürülebilirlik ve doğal mirasın korunması hususunda sıkıntılar yaşanmayacaktır. Bu yönetim modelinin içinde bulunan işadamları, otel işletmecileri yatırım açısından gerekli önlemleri alacaklardır; artık Uşak kabuğuna sığmayacak (A2).”
- “Uşak bölgesi tarihi ve jeolojik zenginlikleri ile muhteşem donelere sahip olmasına rağmen sürdürülebilir bir modelleme yapılamadığından ne yazık ki turist çeken bir bölge değildir. Son yıllarda her ne kadar turizm odaklı bazı faaliyetler yapılmaya çalışılsa da ne yazık ki tam anlamı ile başarılı olunamıyor. Bunun nedeni kamu ve sivil otoritenin tam anlamı ile sahip çıkamamasından ve kaynakların yerinde kullanılamamasından kaynaklı sorunlar. Modelleme çalışması genel anlamda ana saç ayaklarının belirlenmesinden sonra destinasyonların önceliğinin belirlenerek her yere dağıtılmasından ziyade bir veya iki destinasyonun belirlenerek tüm kaynakların bu yönde kullanılması gerektiğini düşünüyorum (A3).”
- “Şimdi bir yönetim modeli çok önemli, şimdi şöyle söyleyeyim büyük şehirlerde artık belediyeler ve valilikler her türlü imkana sahip diğer illerde de özel idare bütün yetkileri eline aldı. Bu destinasyonu ya da yönetim modelini onlar oluşturabilirler. Çok zor bir şeyde değil, sadece kurumlar arasındaki organizasyonu sağlasınlar yeter. Bir organizasyon yapalım kültür ve doğa ya sahip çıkacak birimler bir araya getirilmeli zaten belediyenin araçları var kaynakları var. O zaman ne yapılır gidilir görülür yerinde tespit edilir, ondan sonra arkeologlar

çağırılır tarihçiler çağırılır ne gerekiyorsa yapılır. Bu yönetim sistemi ile biz bir şey yapamıyoruz onu söyleyeyim (A4).”

• *“Bir yönetim modeli uygulanmalıdır. Doğal ve kültürel mirasın korunması, bozulmalar halinde yaptırımlar uygulanması ortak alınmalıdır (A5).”*

Katılımcılara göre kesinlikle bir yönetim modeli uygulanmalıdır. Özellikle hali hazırdaki yönetsel uygulamalarda sorun yaşanmaktadır. Bürokratik işlemlerde ya da gönüllülük açısından yaklaşıldığında destinasyona karşı sahiplik duygusunun tam olarak gelişmediği bu sebeple aksaklıklar yaşandığı düşünülmektedir. Doğal güzelliklerin ve kültürel mirasın korunması, krizler (ekonomik, politik vb.) yaşandığında nelerin uygulanması gerektiğinin, sürdürülebilirliğin sağlanabilmesi için bütün paydaşların bir arada olmasının önemli olduğu vurgulanmaktadır. Yeni doğal oluşumlar ya da kültürel kalıntılar bulunduğu hızlı bir şekilde müdahale edilebilmesi için birimler arasında işbirliğini sağlayacak bir yapının oluşturulması gerekliliği görülmektedir. Sürekli bir biçimde araştırmalar ya da denetimlerin yapılıp bu doğrultuda yaptırım uygulayabilecek yönetim yapısının oluşturulması düşüncesi katılımcıların görüşleri arasında yer almaktadır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmanın amaçları doğrultusunda elde edilen bulguların analiz edilmesinin ardından çeşitli sonuçlara ulaşılmıştır. Sürdürülebilir destinasyon geliştirmede ve pazarlamada yerel/merkezi yönetimlerin, sivil toplum kuruluşlarının ve işletmelerin işbirliği oldukça önemlidir. Bu kapsamda destinasyonu hava sporları aracılığı ile sürdürülebilir hale dönüştürebilmek için, bahsi geçen birimlerin durum analizi yapma gerekliliğini ortaya çıkarmaktadır.

Turizmden gelir elde ederken, sosyo-kültürel yapıyı ve çevresel değerleri korumanın en temel yöntemi ilgili destinasyondaki paydaşların ortaklaşa hareket etmelerini sağlamaktır. Araştırmanın gerçekleştirildiği Uşak destinasyonu çevresel açıdan değerlendirildiğinde tehdit altında olduğu görülmektedir. Bunun en önemli nedeni destinasyonda güçlü bir sanayi alt yapısının var olmasıdır. Sanayi alt yapısı katı, sıvı ve gaz atıklar açısından bölgede çevresel açıdan tehdit oluşturmaktadır. Ancak destinasyonda bulunan kanyon, dağlar, vadi gibi oluşumlar turizm açısından değer yaratmaktadır. Bu turistik ürünlerin koruma altına alınıp tanıtım ve pazarlama faaliyetlerinin geliştirilmesi bölgeyi sürdürülebilir hale getirecektir. Dahası bu oluşumlar Uşak destinasyonunun güçlü yanlarını oluşturmaktadır.

Uşak destinasyonunda hava sporu ile ilgili yerler tam olarak tespit edilemediğinden farkındalık oluşturmak ve turizm açısından ilgi çekici bir yer haline getirmek zor olmaktadır. Bu durum Uşak destinasyonun zayıf yönlerinden biri olarak değerlendirilmektedir. Hava sporları açısından Uşak destinasyonun bakir sayılabilir bu doğrultuda yeni yerler ve farklılık arayan hava spor turistlerini çekebilecek olmasıyla önemli bir fırsat teşkil etmektedir. Bununla birlikte yerel halka ek gelir sağlaması, yeni iş kolları oluşturması, istihdam hacmini genişletmesi gibi sonuçların da yadsınamaz olması nedeniyle hava spor turizmi ve sürdürülebilirliğini sağlamak açısından fırsat olarak görülmelidir.

Öte yandan Uşak destinasyonunun hava sporları ile ilgili meteorolojik araştırmaların detaylıca yapılmamış olması, alt yapı eksikliği gibi nedenler oldukça ciddi tehditler oluşturmaktadır. Uşak destinasyonu çevresel açıdan değerlendirildiğinde maden sahalarının işletmeye açılması, buna bağlı olarak havanın ve tatlı su kaynaklarının kirletiliyor olması da destinasyona ve sürdürülebilirliğine ciddi zararlar vermektedir.

Yenilenebilir enerji kaynakları, doğada çözünen kimyasallar kullanılması, sera gazını azaltıcı önlemler alınması, toplumun çevresel anlamda bilinçlendirilmesi ve geri dönüşüm politikasının kalıcı bir şekilde öğretilmesi sonucunda Uşak destinasyonu sürdürülebilirlik özelliği kazanabilir.

Uşak destinasyonu sürdürülebilirlik bağlamında sosyo-kültürel anlamda değerlendirildiğinde öncelikli olarak somut ve somut olmayan kültürel mirasın korunması gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Bununla birlikte turist hareketleri ile farklı kültürlerin karşılaşması sonucunda yerel halkın kültürel kimliğini kaybetmemesi için eğitimlerin verilmesi ve halkın bilinçlendirilmesi gerekmektedir. Her ne kadar Uşak sosyo-yapısının turizm hareketleri sonucunda kültürel kimliğinin bozulmayacağına inanılsa da yerel halkın bilinçlendirilmesi sürdürülebilir destinasyon geliştirmede önemli unsurlardan biridir. Özellikle spor turizminin, şehirler/destinasyonlar üzerindeki etkisi incelendiğinde sosyal ve ekonomik faydanın destinasyonların gelişiminde önemli birer itici güç olduğu bununla birlikte kültürel kimlik ve sosyal etkileşim fırsatlarını arttırdığı

görülmektedir (Hrits ve Ross, 2010). Bu doğrultuda sürdürülebilir destinasyon geliştirirken ve pazarlama faaliyetleri yürütülürken yerel/merkezi yönetimler ve sivil toplum kuruluşları tarafından göz ardı edilmemesi gerekmektedir.

Uşak destinasyonu ekonomik açıdan değerlendirildiğinde fiyatların şeffaf, istikrarlı ve makul olması gerektiği sonucu ortaya çıkmaktadır. Hava spor turistlerinden elde edilen gelirlerin düzgün ve eşit bir şekilde halka dağılmasını sağlamak, yerel yönetimlerce sağlanması gereken bir konu olarak ortaya çıkmaktadır. Mutfak kültürü gibi somut olmayan kültürel mirastan gelir elde edilebilir durumda olduğu görülmektedir. Uşak destinasyonunda işlevsel bir turizm yönetim modeli bulunmamaktadır.

Doğal ve kültürel değerleri korumak ve bu değerleri turizm açısından daha işlevsel hale getirmek için destinasyon yönetim modeline ve stratejik pazarlama planına ihtiyaç olduğu görülmektedir. Özellikle sürdürülebilir yaklaşımlar, bilgilendirici politikalar ve uygulamalar ile yerel halkın yoksulluğunun hafifletilebilmesi için spor turizmi araç olarak kullanılabilir (O'Brien ve Ponting, 2013). Spor turizmi kapsamında hava sporu gibi bir ya da birkaç spor dalında uzmanlaşılması ve politikaların bu doğrultuda geliştirilerek yönetim modellerinin oluşturulması destinasyonların pazarlama alt yapılarını kuvvetlendirecektir.

Ekonomik sürekliliği sağlamak için destinasyondaki işletmelere uzun vadeli planlama yapma zorunluluğu getirilebilir. Stratejik pazarlama planlaması aracılığıyla ziyaretçilerin harcama miktarını artıracak uygulamalar geliştirilebilir. Yerel ve merkezi yönetimlerce Uşak destinasyonundaki işletmelerde ırk, cinsiyet ya da engellilik gibi konularda ayrımcılık gözetilmeden istihdamın sağlanmasına yönelik çalışmalar yapılabilir. Ziyaretçi memnuniyetini artırmak için herhangi bir şekilde ayrımcılık yapmadan hizmet verilmesini sağlamak amacıyla çeşitli kontrol mekanizmaları geliştirilebilir. Turizm paydaşlarını bir araya getirecek ve destinasyon hakkında karar alabilecek bir birim geliştirilebilir. Halkın yaşam kalitesini korumak, geliştirmek ve iyileştirmek için üniversiteler ve yerel yönetimlerce eğitim programları hazırlanabilir. Yerel halkın ve destinasyonun sahip olduğu kendine özgü gelenek, kültür ve tarihi mirasa yönelik korumacı güdüyü artırabilmek için eğitim programları hazırlanabilir. Çevresel açıdan biyolojik çeşitliliği, kaynak verimliliğini ve çevresel saflığı korumak için yasal yaptırımlar, yönetmelikler oluşturulabilir. Destinasyonun sürdürülebilirliğini teşvik eden ve geliştiren pazarlama amaçları oluşturulabilir. Geliştirilen, oluşturulan ya da revize edilen bütün pazarlama çabaları destinasyon markası, imajı ile uyumlu olmasını sağlayacak çalışmalar yapılabilir. Bunun için görsel tanıtım araçları kullanılabilir. Destinasyonda gerçekleştirilen turistik aktivitelerin her döneme yayılabilmesini sağlamak amacıyla planlama yapılabilir. Turizm faaliyetleri ile ilgili bilgi verebilecek sosyal ağlar ya da rehberlik hizmeti geliştirilebilir. Yerel ve merkezi yönetimlerce destinasyondaki işletmelerin tanıtım faaliyetlerine katılma, yüksek kalitede hizmet verme gibi konularda cesaretlendirecek eğitim programları uygulanabilir. Yerel ve merkezi yönetimlerce hava sporları turizmi pazarı açısından kampanya tasarımları geliştirilebilir.

Hava sporları aracılığıyla sürdürülebilir destinasyon geliştirilirken ve pazarlama kararları alınırken dikkatle değerlendirilmesi gereken konuların belirlenmesi amaçlanan bu çalışmada Uşak destinasyonu değerlendirilmiştir. Daha sonra yapılacak olan çalışmalarda farklı bir destinasyon değerlendirilebilir ve karşılaştırma yapılabilir. Ayrıca değerlendirmesi yapılacak destinasyona uygun diğer turizm çeşitleri aracılığıyla da destinasyon geliştirme konusu değerlendirilebilir.

Kaynakça

- Baker, M. J. and Cameron, E. (2008). Critical Success Factors in Destination Marketing. *Tourism and Hospitality Research*, 8(2): 79-97.
- Baş, T. (2013). Nitel Araştırma Yöntemleri. İçinde T. Baş and U. Akturan (Ed.). *Nitel Araştırma Yöntemleri NVivo ile Nitel Veri Analizi, Örnekleme, Analiz, Yorum*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Berry, S. and Ladkin, A. (1997). Sustainable Tourism: A Regional Perspective. *Tourism Management*, 18(7): 433-440.
- Buckley, R. (2012). Sustainable Tourism: Research And Reality. *Annals of Tourism Research*, 39(2): 528-546.
- Butler, R. W. (1991). Tourism, Environment, and Sustainable Development. *Environmental Conservation*, 18(03): 201-209.
- Ceylan, S. (2009). Davraz Dağı(Isparta)'nda Kış Turizmi. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 14(22): 205-230.

- Chirila, D., Chirila, M., Bianu, E., and Sîrbulescu, C. (2014). Quality Management in Sport Tourism Organizations. *Lucrări Ştiinţifice Management Agricol*, 16(4): 52-57.
- Choi, H.C. and Sırakaya, E. (2005). Measuring Residents' Attitude toward Sustainable Tourism: Development of Sustainable Tourism Attitude Scale. *Journal of Travel Research*, 43(4): 380-394.
- Clarke, J. (1999). Marketing Structures for Farm Tourism: Beyond the Individual Provider of Rural Tourism. *Journal of Sustainable Tourism*, 7(1): 26-47.
- Creswell, J. W. (2015). *Nitel Araştırma Yöntemleri. Beş Yaklaşım Göre Nitel Araştırma ve Araştırma Deseni*. M. Bütün and S. B. Demir (Çev.), Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Çekin, R., Aylar, F., Çebi, M., and Öztürk, M. E. (2008). Spor Turizmi: Amasya'da Oryantiring Sporuna Uygun Alanların Belirlenmesine Yönelik Bir Uygulama Örneği (İnegöl Dağı). *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 10(3): 54-64.
- Diker, O., Çetinkaya, A., and Cinkara A. (2016). Hava Sporları Turizmi ve Safranbolu'nun Hava Sporları Potansiyelinin Belirlenmesi. *Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(1), 84-100.
- Dinan, C. and Sargeant, A. (2000). Social Marketing And Sustainable Tourism--Is There A Match?. *The International Journal of Tourism Research*, 2(1): 1-14.
- Dobay, B. (2007). Szlovákia Sportturisztikai Adottságai Es Annak Hatása Az Iskola Tanterv Által Szervezett Táborozásokra. *Magyar Sporttudományi Szemle*, 31(3): 18.
- Dodds, R. and Butler, R. (2009). "arriers to Implementing Sustainable Tourism Policy in Mass Tourism Destinations. *TOURISMOS: An International Multidisciplinary Journal of Tourism*, 5(1): 35-53.
- Dolnicar, S. and Leisch, F. (2008). Selective Marketing for Environmentally Sustainable Tourism. *Tourism Management*, 29 (4): 672–680.
- Ekici, S., Çolkoğlu, T., and Bayraktar, A. (2011). Dağcılık Sporuyla Uğraşan Bireylerin Bu Spora Yönelme Nedenleri Üzerine Bir Araştırma. *Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 5(2): 110-119.
- Erkuş Öztürk H. and Eraydın, A. (2010). Environmental Governance for Sustainable Tourism Development: Collaborative Networks and Organisation Building in the Antalya Tourism Region. *Tourism Management*, 31(1): 113-124.
- Flagestad, A. and Hope, C. A. (2001). Strategic Success in Winter Sports Destinations: A Sustainable Value Creation Perspective. *Tourism Management*, 22(5): 445–461.
- Gibson, H. J., Willming, C., and Holdnak, A. (2003). Small-Scale Event Sport Tourism: Fans As Tourists. *Tourism Management*, 24(2), 181–190.
- Gilmorea, A., Carson, D., and Ascenção, M. (2007). Sustainable Tourism Marketing At A World Heritage Site. *Journal of Strategic Marketing*, 15(2-3): 253-264.
- Gozalova, M., Shchikanov, A., Vernigo, A., and Bagdasarian, V. (2014). Sports Tourism. *Polish Journal of Sport & Tourism*, 21(2), 92- 96.
- Green, B. C. and Chalip, L. (1998). Sport Tourism As The Celebration Of Subculture. *Annals of Tourism Research*, 25(2), 275-291.
- Han, J. H., Nelson, C. M., and Kim, C. (2015). Proenvironmental Behavior in Sport Event Tourism: Roles of Event Attendees and Destinations. *Tourism Geographies*, 17(5): 719-737.
- Harris, R., Williams, S., and Griffin, T. (2012). *Sustainable Tourism: A Global Perspective*. Routledge, New York.
- Hinch, T. D. and Higham, J. E. S. (2001). Sport Tourism: A Framework for Research. *International Journal of Tourism Research*, 3(1): 45–58.

- Hodeck, A. and Hovemann, G. (2015). Destination Choice in German Winter Sport Tourism: Empirical Findings. *Pol. J. Sport Tourism*, 22: 114-117.
- Homafar, F., Honari, H., Heidary, A., Heidary, T., and Emami, A. (2011). The Role of Sport Tourism in Employment, Income and Economic Development. *Journal of Hospitality Management and Tourism*, (3): 34-37.
- Horobin, H. and Long, J. (1996). Sustainable Tourism: The Role of the Small Firm. *International Journal of Contemporary Hospitality Management*, 8(5): 15-19.
- Hritz, N. and Ross, C. (2010). The Perceived Impacts of Sport Tourism: An Urban Host Community Perspective. *Human Kinetics Journal*, 25(2): 119-138.
- Jamrozy, U. (2007). Marketing Of Tourism: A Paradigm Shift Toward Sustainability. *International Journal of Culture, Tourism and Hospitality Research*, 1(2): 117 – 130.
- Karaca, O. B., Yıldırım, O., and Çakıcı, A. C.. (2015). Girit Yemek Kültürü ve Sürdürülebilirliği. *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, 3(1): 3-13.
- Koçak, F. and Balcı, V. (2010). Doğada Yapılan Sportif Etkinliklerde Çevresel Sürdürülebilirlik. *Ankara Üniversitesi Çevre Bilimleri Dergisi*, 2(2): 213-222.
- Koçan, N. (2007). Geleneksel Sporlarımızdan Ciritin Rekreasyon Amacı İle Günümüze Uyarlanması. *Spor Yönetimi ve Bilgi Teknolojileri Dergisi*, 2(1): 31-39.
- Koşan, A. (2013). Kış Sporları Turizmi – Kayak Turistlerinin Kış Turizm Merkezlerini Algı ve Değerlendirmelerine Ait Bir Araştırma (Palandöken’de Bir Uygulama). *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 17(2): 293-324.
- Kurtzman, J. (2005). Sports Tourism Categories. *Journal of Sport & Tourism*, 10(1): 15-20.
- Lee, T. H. (2013). Influence Analysis of Community Resident Support for Sustainable Tourism Development. *Tourism Management*, 34(2013): 37-46.
- Liu, Z. (2003). Sustainable Tourism Development: A Critique. *Journal of Sustainable Tourism*, 11(6): 459-475.
- Lozano-Oyola, M., Blancas, F.J., González, M., and Caballero, R. (2012). Sustainable Tourism Indicators as Planning Tools in Cultural Destinations. *Ecological Indicators*, 18(2012): 659-675.
- Mamhoori, A. (2015). Sustainable Tourism Development: An Empirical Survey of Tour Operators in India. *Journal Tourism Hospitality*, 4(183): 1-6.
- Mansuroğlu, S. and Baytekin, C. (2011). “Akseki (Antalya) İlçesinin Turizm ve Rekreasyon Potansiyelinin Peyzaj Planlama İlkeleri Doğrultusunda Belirlenmesi”. *Akdeniz Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi*, 24 (2): 79-86.
- Miller, G. (2001). The Development of Indicators for Sustainable Tourism: Results of A Delphi Survey Of Tourism Researchers. *Tourism Management*, 22(4): 351-362.
- Miller, G., Rathouse, K., Scarles, C., Holmes, K., and Tribe, K. (2010). Public Understanding of Sustainable Tourism. *Annals of Tourism Research*, 37(3): 627-645.
- Mirela, M., Rabonţu, C., and Claudia, M. (2017). New Products and Strategies for Sustainable Tourism in Romania. *Journal Tourism Hospitality*, 6(5): 1-9.
- Nkemngu, A. A. S. (2012). The 2010 Fifa World Cup as Sustainable Tourism: A Community Perspective. *Journal Tourism Hospitality*, 1(106): 1-7.
- Nyikana, S., Tichaawa, T. M. and Swart, K. (2014). Sport, Tourism and Mega-Event Impacts on Host Cities: A Case Study Of the 2010 FIFA World Cup in Port Elizabeth. *African Journal for Physical, Health Education, Recreation and Dance (AJPHERD)*, 20(2:1): 548-556.
- O’Brien, D. and Ponting, J. (2013). Sustainable Surf Tourism: A Community Centered Approach in Papua New Guinea. *Human Kinetics Journal*, 27(2): 158-172.

- Pike, S. (2012). *Destination Marketing. An Integrated Marketing Communication Approach*. Hungary: Elsevier.
- Rand G.E. and Heath E. (2006). Towards a Framework for Food Tourism as an Element of Destination Marketing. *Current Issues in Tourism*, 9 (3): 206-234.
- Ritchie, B. W. and Adair, D. (2004). *Sport Tourism: Interrelationships, Impacts and Issues*. Clevedon, Buffalo, Toronto: Channel View Publications.
- Ross, S. D. (2001). *Developing Sports Tourism: An E Guide For Destination Marketers And Sports Events Planners*. (Erişim: 25.01.2019) <http://www.lib.teiher.gr/webnotes/sdo/sport%20tourism/sport-tourism%20development%20guide.pdf>.
- Schwark, J. (2007). Sport Tourism: Introduction and Overview. *European Journal for Sport and Society*, 4 (2): 117-132.
- Seyhan, G. and Yılmaz, B. S.. (2010). “Sürdürülebilir Turizm Kapsamında Konaklama İşletmelerinde Yeşil Pazarlama: Calista Luxury Resort Hotel”. *İşletme Fakültesi Dergisi*, 11 (1): 51-74.
- Sezgin, M. and Karaman, A. (2008). Turistik Destinasyon Çerçevesinde Sürdürülebilir Turizm Yönetimi ve Pazarlamasi. *Selcuk University Social Sciences Institute Journal*. 19: 506-506.
- Sigala, M. (2008). A Supply Chain Management Approach For Investigating The Role Of Tour Operators On Sustainable Tourism: The Case Of TUI. *Journal of Cleaner Production*, 16(15): 1589-1599.
- Swarbrooke, J. (1999). *Sustainable Tourism Management*. Londra: CABI.
- Şahin Ören, T. (2018). *Spor Turizmi Aracılığı İle Sürdürülebilir Destinasyon Geliştirme: Hava Sporları Açısından Uşak İli Potansiyeli*. Doktora Tezi. Antalya: Akdeniz Üniversitesi, Turizm İşletmeciliği Ana Bilim Dalı.
- Şahin, G. G. and Ünver, G. (2015). Destinasyon Pazarlama Aracı Olarak “Gastronomi Turizmi”: İstanbul’un Gastronomi Turizmi Potansiyeli Üzerine Bir Araştırma. *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, 3(2): 63-73.
- Şebin, K., Yazıcı, A. G., Tozoğlu, E., Bostancı, Ö. and Karahüseyinoğlu, M.F. (2010). Yöre Halkının Erzurum Kış Sporları Turizmi İle İlgili Sosyo-Kültürel ve Ekonomik Beklentileri. *Atatürk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 12(1): 18-29.
- Timur, S. and Getz, D. (2009). Sustainable Tourism Development: How Do Destination Stakeholders Perceive Sustainable Urban Tourism?. *Sustainable Development*, 17(4): 220–232.
- Uluçeçen, T. (2011). *Özel İlgi Turizmi: Kapsamı, Çeşitleri ve Türkiye’de Uygulanabilirliği*. Uzmanlık Tezi. T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Dış İlişkiler ve Avrupa Birliği Koordinasyon Dairesi Başkanlığı, Ankara.
- Ural, A., and Kılıç, İ. (2010). *Bilimsel Araştırma Süreci Ve Spss İle Veri Analizi*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Üner, E. H. (2014). *Her Şey Dahil Sistemde Türkiye Gastronomi Turizmi Potansiyelinin Değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Atılım Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Valek, N. S., Shaw, M. and Bednarik, J. (2014). Socio-Demographic Characteristics Affecting Sport Tourism Choices: A Structural Model. *Acta Gymnica*, 44(1): 57–65.
- Walljasper, J. (2009). Traveller: All Travel, All the Time. *National Geographic Traveller*, Kasım/Aralık 2009: 48-70.
- Williams, S. W. and Ponsford, I. F. (2009). Confronting Tourism's Environmental Paradox: Transitioning For Sustainable Tourism. *Futures*, 41(6): 396-404.
- Wray, M., Dredge, D., Cox, C., Buultjens, J., Hollick, M., Lee, D., Pearlman, M. and Lacroix, C. (2010). *Sustainable Regional Tourism Destinations: Best Practice for Management, Development and Marketing*. Australia: CRC for Sustainable Tourism Pty Ltd.
- Yolal, M. Birdir, S., Karacaoğlu, S. and Birdir, K. (2014). XVII. Akdeniz Oyunları Seyircilerinin Güdülleri ve Algıladıkları Faydalar Üzerine Bir Çalışma. *Seyahat ve Otel İşletmeciliği Dergisi*, 11(2): 28-44.

- Yu, C. H., Chancellor, C., and Shu Tian Cole, S. T. (2009). "Measuring Residents' Attitudes toward Sustainable Tourism: A Reexamination of the Sustainable Tourism Attitude Scale. *Journal of Travel Research*, 50(1): 57-63.
- Yüzbaşıoğlu, N., Ören, V. E. and Şahin, T. (2016). Turizm Kümelenmesi: Uşak İli Turizm Kümelenme Potansiyeli. *Niğde Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 9(2): 187-200.